

Potrebujeme NATO?

Bezpečnostné otázky pohľadom konzervatívcov a libertariánov

Roman Joch – Matúš Petrík – Martin Thomay

2003

KONZERVATÍVNY INŠTITÚT
CONSERVATIVE INSTITUTE
M.R.ŠTEFÁNKA

Táto publikácia je záznamom diskusie medzi Romanom Jochom, Matúšom Petríkom a Martinom Thomayom, ktorá sa uskutočnila 4. decembra 2003 v Konzervatívnom inštitúte M.R.Štefánika v Bratislave. Moderátorom diskusie bol Jaroslav Daniška.

SLOVENSKO
DO SEVEROATLANTICKEJ ALIANCIE

Publikácia vychádza v rámci projektu *Do NATO so zdvihnutou hlavou a otvorenými očami*. Jej vydanie finančne podporilo Ministerstvo zahraničných vecí SR.

Copyright © Konzervatívny inštitút M.R.Štefánika

Konzervatívny inštitút M.R.Štefánika
Štefánikova 1, 811 06 Bratislava
tel.: 02 – 5249 3792, 5249 3610
fax: 02 – 5249 3745
e-mail: conservative@institute.sk
www.konzervativizmus.sk

ISBN: 80-89121-04-7

Slobodu je potrebné brániť

Roman Joch

Našou témou dnes nie sú technické otázky ohľadom NATO typu, koľko má mať NATO divízií, kde majú byť situované a podobne. Našou témou budú zásadnejšie filozofické otázky: Je pre slobodu dobrá aktívna zahraničná politika alebo naopak izolacionistická alebo nonintervencionistická zahraničná politika? Je dobré, aby krajina primárne strážiла svoju slobodu, ale sekundárne aj slobodu s priateľených krajín, predovšetkým v rámci vlastnej civilizácie, alebo má primárne a zároveň výhradne chrániť iba svoju slobodu a čo sa stane jeden milimeter ktorýmkoľvek smerom od hranice, tú krajinu nemá zaujímať?

V rámci konzervativizmu patrí ku smeru, ktorý si hovorí libertariánsky konzervativizmus. Je to ten typ konzervativizmu, ktorý nie je proti slobode a nie je ani príliš za štátny paternalizmus. Je za slobodnú spoločnosť, za maximálnu možnú slobodu jednotlivcov v politickej spoločnosti, ale zároveň si je vedomý toho, že slobodu nie je možné obhájiť iným spôsobom ako morálne. Slobodu je možné filozoficky konzistentne, ale aj v praktickej reálnej spoločnosti obhajovať iba morálne, nie utilitárne a relativisticky. Zároveň tento typ libertariánskeho konzervativizmu si je vedomý toho, že slobodná spoločnosť je krehká, nie je samozrejmosťou dejín, naopak je skôr výnimkou.

Mojou tézou je, že tí politici a myslitelia v dejinách, ktorí dostali označenie liberáli, predovšetkým klasickí liberáli, sa zaslúžili o rozšírenie slobody jednotlivca v rámci svojich krajín. Ale mojou druhou tézou je, že klasickí liberáli boli na prekvapenie veľmi slabí a moderní libertariáni sú ešte slabší, pokiaľ ide o obranu slobodných spoločností proti zahraničným nepriateľom, a že v tejto úlohe zohrali veľmi pozitívnu aktivitu práve konzervatívcovia alebo toryovia.

Ako historický príklad si zoberme Veľkú Britániu. Starí whigovia boli tí, kto v Británii prišiel vôbec s nejakými slobodami. Na začiatku 18. storočia za vlády whigov šiel vývoj v Británii z liberálneho pohľadu správnym smerom, ale skorumpovaní whigovskí oligarchovia nedávali dostatok peňazí na armádu a hrozilo, že Veľká Británia v priebehu 7-ročnej vojny

bude porazená a stratí svoje panstvo v Severnej Amerike v zápase s bourbonským kráľom Francúzska a rovnako stratí svoje panstvo v Indii. A jeden toryovský poslanec Wiliam Pitt starší dokázal zmobilizovať britskú spoločnosť k úspešnému zápasu. Vďaka nemu zostala Severná Amerika anglicky hovoriaca a francúzsky hovoriaca časť predstavuje iba enklávu v Quebecu, hoci to mohlo dopadnúť presne opačne.

Potom prišla vo Francúzsku revolúcia a niektorí whigovia, medzi nimi Charles James Fox, ju vítali celkom nadšene, čo z hľadiska slobody bolo celkom slabomyseľné rozhodnutie. Ale opäť to bol toryovský štátnik William Pitt mladší, syn Wiliama Pitta staršieho, ktorý bol schopný bojovať najprv proti protototalitným jakobínskym fanatikom, vedeným Robespierreom a Maratom a potom proti fašistickému, alebo protofašistickému vojenskému diktátorovi Napoleonovi. Určite sa aj s liberálmi zhodneme, že ideálom slobody nie je vojenská despotická vláda jedného muža nad celým európskym kontinentom. Bohužiaľ, whigovskí štátnici boli schopní urobiť len veľmi málo pre porážku Napoleona na európskom kontinente, opäť to musel urobiť toryovský štátnik.

19. storočie bolo obdobím najväčšieho rozkvetu klasického liberalizmu vo Veľkej Británii. Britskí liberáli znižovali dane, zužovali rozsah štátu, zväčšovali rozsah slobody britských poddaných. Vývoj, ktorému ja osobne tliekam, nevidím na ňom nič negatívneho, ale opäť, boli to konzervatívni premiéri Disraeli a Salisbury, ktorí vďaka imperializmu rozšírili britské tradičné slobody a vládu zákona do oblastí, kde by sa už nikdy potom sloboda a vláda zákona neobjavili. Napríklad dnešná India nie je z hľadiska osobnej slobody ideálna, je ďaleko od toho, ale ak porovnáte stav osobných slobôd v Indii a v okolitých krajinách, tak zistíte, že India je na tom ešte celkom dobre. To isté Singapúr a platí to pre väčšinu britských kolónií. Keby nebolo britského imperializmu, viete ako by vyzerala vláda v Indii? Bola by to naprosto despotická vláda miestnych ráďzov. Keby nebolo britskej flotily, tak by nebol násilím prerušený obchod s otrokmi. Bola to britská kráľovská flotila, ktorá v podstate ukončila transatlantický obchod s otrokmi.

Britský imperializmus, to znamená veľmi aktívna a intervencionistická zahraničná politika viedla k rozšíreniu slobodnej formy vlády na spoločnosti, kde by sa inak nikdy neobjavila. Nie je racionálne očakávať, že

v Egypte, Južnej Afrike, či v ktorejkoľvek inej spoločnosti by bola akási liberálna spoločnosť. To, že tam boli položené zárodoky slobodnej spoločnosti, bolo vďaka britským konzervatívnym imperialistom.

Následkom prvej svetovej vojny bol rozpad mnohých tradičných konzervatívnych spoločností, ako bola napríklad rakúsko-uhorská habsburská monarchia, vznik mnohých nových štátov, komunistického režimu v Rusku, po istej dobe nacistického režimu v Nemecku. Opäť to bol konzervatívny štátnik Winston Churchill, ktorý praktikoval nie izolacionistickú politiku. Jeho predchodca Neville Chamberlain bol popredným predstaviteľom izolacionistickej politiky. Politiky typu „zachránil som vám mier, nebudeme bojovať kvôli nejakej bizarnej malej krajine, o ktorej aj tak nič nevieme“.

Problém tohto postoja nie je v tom, žeby mier bol zlou vecou, ale podmienkou mieru je, aby s ním všetci súhlasili. Na to, aby začala vojna, stačí, aby ju chcel jeden. A keď sú na svete ľudia, ktorí chcú začať vojnu preto, aby rozširovali svoju moc a vládli spôsobom, ktorý nie je v súlade s vládou zákona, ale je svojvoľný, totalitný a tyranský a navyše majú vo svojom programe vyhladzovaciu politiku voči svojim oponentom, či na základe rasovom, triednom alebo politickom, tak máte veľký problém, pokiaľ chcete svoju formu vlády, ktorá je zhodu okolností slobodná, na svojom území ochrániť.

Inými slovami, ak chcete žiť v slobodnej spoločnosti, ak chcete mať slobodu a zároveň nie ste ochotní bojovať za jej uchránenie, to znamená riskovať svoje životy, riskovať osudy svojej slobodnej spoločnosti vo svete, v ktorom existujú ľudia, ktorí sú nadšene ochotní zomrieť preto, aby vám vašu slobodu vzali, tak výsledok bude jednoznačný: Vy o svoju slobodu prídete. A je ilúziou si myslieť, že vo svete nie sú alebo neboli ľudia, ktorí by boli ochotní zomrieť preto, aby vám vašu slobodu vzali. Takých ľudí bolo veľmi veľa a ja sa obávam, že v určitom období európskych dejín väčšina, ak spočítame stúpcov nacionálneho socializmu a stalinského komunizmu.

Aký bol pohľad Američanov na udalosti v Európe? Pohľad väčšej časti americkej pravice bol izolacionistický z dvoch primárnych dôvodov. Prvý dôvod spočíval v presvedčení, že európske udalosti nemajú vplyv na slobodu a bezpečnosť amerických občanov. Inými slovami, nech už druhá

svetová vojna v Európe skončí akokoľvek, primárne to neohrozí slobodu Američanov, teda nie je dôvod, aby sa Američania akýmkoľvek spôsobom angažovali v európskej politike. Keď sú Európania takí blázni, že nevedia vedľa seba žiť mierumilovne, slobodne a s demokraciou, tak je to proste ich problém.

Druhý dôvod bol ten, že bolo racionálne staviť na stratégiu, že sú dva diabli – Veľký fúz a Malý fúz, teda Stalin a Hitler, obidvaja sú rovnako zlí z hľadiska slobody a to najlepšie, čo sa môže stať, je, že sa sami dvaja vzájomne oslabia vo vojne. Teda to najlepšie pre slobodné spoločnosti, pre liberálnu demokraciu, ktorá bola v tej dobe pomerne slabá, by bolo, aby sa títo dvaja, nepriatelia slobody vzájomne zničili a oslabili a bolo by chybou, keby liberálna demokracia príliš pomáhala jednému z nich proti tomu druhému.

V roku 1941 bol väčším problémom pre slobodu a ľudské práva obyvateľov Európy Hitler ako Stalin. Hitlerove armády ovládali európsky kontinent od kanálu La Manche až po Volgu. Stalin bol na ústupe a za tejto situácie bolo od Churchilla racionálne, že sa spojil s tým slabším z tých dvoch gaunerov, aby v danom momente porazil väčšie nebezpečenstvo. Myslím si však, že bolo chybou západných štátnikov, čiastočne Churchilla, ale oveľa viac Roosevelta, že sa nedomnievali, že Stalin je gauner rovnakej triedy ako Hitler. A že niekedy na prelome rokov 1944 – 1945 neuzavreli s nemeckými generálmi separátny mier a nezabránili, aj za cenu vojny, vstupu sovietskych jednotiek do civilizovanej Európy. Samozrejme, podmienkou mieru by muselo byť, že Hitler a celá nacistická garnitúra budú visieť ako vojnoví zločinci. Podcenenie sovietskej hrozby bola chyba.

Téza o nemiešaní sa Ameriky do európskeho konfliktu, aby sa Stalin a Hitler vzájomne oslabili, je podľa môjho názoru udržateľná, ale nie najlepšia. Ak by sa Amerika nezapojila do vojny, Hitler by bol zrejme zvíťazil, zvrhol by Stalina a Berija, Vorošilov alebo nejaký iný gauner by vyhlásil národný komunizmus, ktorý by spolupracoval s národným socializmom. Churchill by bol zvrhnutý, nahradil by ho lord Halifax, stúpenec appeasementu. A nacizmus by ovládal celú sériu satelitných štátov od Veľkej Británie, cez celý európsky kontinent až po satelitné Rusko, národne komunistické Rusko. Vznikol by úžasný totalitný monolit, v ktorom by nevládli Rusi, ale Nemci, boli by dôkladnejší a začala by nová studená vojna,

pre Američanov oveľa nebezpečnejšia, ako bola tá, ktorú proti nim viedli Rusi. Takže podľa mňa bola Rooseveltova politika zatiahnutia Ameriky do európskej vojny za účelom zničenia tej veľkej hrozby, akou bol Hitler, rozumná. Ale uznávam, že pravicová izolacionistická argumentácia „nechajme dvoch diablov – Stalina a Hitlera sa zničiť“ dávala určitý zmysel.

V roku 1950 však už nebol svet tripolárny, ale bipolárny. Nebola liberálna demokracia, komunistický Stalin a nacistický Hitler. Boli len západné liberálne demokracie na západ od železnej opony a stalinistický sovietsko-čínsky blok. A Stalin bol, rovnako ako Hitler, totalitným vládcom, bezohľadným a krutým. A zároveň, rovnako ako Hitler, mal expanzionistické zámery. Komunistická ideológia volala po komunistickej svetovláde. A v tejto situácii boli pre Ameriku dve možnosti: buď brániť malú západnú časť veľikánskeho euroázijskeho kontinentu, to znamená západné demokracie, alebo nebrániť. Keby nebránili, keby nevzniklo NATO, keby nebol Marshallov plán, tak Červená armáda by veľmi ľahko ovládla celú Západnú Európu až po kanál La Manche. Otázka je, ako by dopadla Británia. Celá Európa by bola komunizovaná, bol by to koniec západnej civilizácie a akejkoľvek slobodnej spoločnosti na európskom kontinente, nehovoriac o ázijskom. Všetky kolónie by sa potom stali ľahkou korisťou sovietskeho revolučného hnutia. Za tejto situácie sa Amerika veľmi správne rozhodla zastaviť komunistickú expanziu za cenu pomoci liberálno-demokratickým režimom v Západnej Európe a antikomunistickým režimom všade na svete.

Primárne nemalo ísť o šírenie demokracie. Som konzervatívec a nesúhlasím s niektorými nekonzervatívcami, ktorí sa domnievajú, že liberálna demokracia je univerzálne dobrá forma vlády pre všetkých ľudí všade na svete. Ja si myslím, že sloboda, nie demokracia, je to, čo je žiadúcou hodnotou. Ale v niektorých civilizáciách slobode jednotlivca neposlúži najlepšie demokracia. Ako konzervatívec sa domnievam, že pre väčšinu krajín sveta, najlepšie formy vlády sú buď pravicový autoritatívny režim alebo imperiálna vláda západných konzervatívcov. Preto bolo celkom dobré, že Amerika podporovala nedemokratické, ale pravicové autoritatívne antikomunistické režimy, ako bol ten na Taiwane alebo ten v južnom Vietname.

Toto bol názor naprostej väčšiny príslušníkov americkej pravice, z ktorých mnohí predtým boli izolacionisti. Boli proti Rooseveltovej politike pomoci západným demokraciám v druhej svetovej vojne, ale potom, čo bol iba bipolárny svet, tak uznali, že tak teraz už nie je žiadna Británia medzi Amerikou a Hitlerom, pretože už nie je žiadny Hitler, je iba Stalin a vojnou zničená Británia a vlastne porazené Francúzsko Stalinove divízie nezastavia. Ak mala prežiť ešte nejaká sloboda na zemeguli, musel to americký štát urobiť – musel zastaviť sovietsku expanziu.

Bola jedna malá skupina na pravici, ktorá to odmietala a tú skupinu viedol ekonóm Murray Rothbard, ktorý sa považoval za žiaka Ludwiga von Misesa. A tu musím nakrátko odbočiť k problému herézy. Problém herézy nie je v tom, žeby bola obhajobou lži. Problémom každej herézy je to, že vezme jednu pravdu z celého komplexu právd a tú preženie takým spôsobom, že začína popierať všetky ostatné pravdy. Je pravdou, že jednotlivec má právo na život v slobode. To je ale iba jedna z právd. Je aj ďalšia pravda a to tá, že sloboda je možná iba v rámci spoločnosti, v rámci vlády zákona, že sloboda si vyžaduje to, aby ľudia do istej miery boli morálni, aby dodržiavali určité pravidlá hry, pretože ak nebudú, ak bude každý sám sebe a pre seba kňazom a profesorom etiky, tak máme chaos: Každý môže komukoľvek podrezať krk, keď si myslí, že je to pre neho užitočné. Toto všetko sú rôzne pravdy, ale bolo by chybou jednu z nich vytrhnúť z kontextu, napríklad pravdu o morálke a vtíkať ju ľuďom kyjakom štátu do hlavy. To by bola tradicionalistická alebo autoritatívna konzervatívna heréza.

Ale je aj libertariánska heréza a to je tá, ktorá tvrdí, že sloboda je možná bez štátu a že každý štát do určitej miery obmedzuje slobodu. To je pravda. Tým, že štát zdaňuje jednotlivcov, tým ich slobodu obmedzuje. Ale štát je zároveň tá inštitúcia, ktorá je mocenská a ktorá práve preto, že má určitú moc, je schopná chrániť slobodu jednotlivcov proti nepriateľom, ktorí sú veľmi silní. A túto druhú polovicu pravdy o slobode Rothbard nezohľadnil. Bol anarchista, preto bol podľa neho každý štát nelegitímny, nielen sovietsky režim, ale každý štát. A akú politiku mal teda mať americký štát? No keď podľa Rothbarda predovšetkým nemal byť žiadny štát, tak najlepšia politika amerického štátu je politika žiadna. To je izolacionizmus, dogmatický, rigidný, neflexibilný izolacionizmus.

A ako zlúčil svoj izolacionizmus s existenciou komunistickej hrozby? No predsa tak, ako každý ideológ v dejinách: Ak jeho ideológia narazila na realitu, tak nekorigoval svoje názory v konfrontácii s realitou, ale poprel realitu. To isté, čo robia komunisti. Hovoria, že kapitalizmus zahynie na svoju neefektivitu, no kapitalizmus prosperuje oveľa lepšie ako komunizmus. Čo urobia komunisti? Poprú realitu, tvrdia si ďalej svoje. A to isté urobil Rothbard: Sovietsky zväz podľa neho nebol agresívny a studenú vojnu mu vnútili Američania. Najväčší nepriateľ nie je Moskva alebo Havana, ale Washington D.C., napísal v roku 1978.

Ak majú anarchisti pravdu, je od nás správne počúvať argumenty anarchokapitalistov. Ale ak je pravdou to, čo vždy tvrdili všetci konzervatívci v dejinách, všetci klasickí liberáli, že nejaký minimálny štát musí byť, tak potom nie je pravdou, že izolacionizmus je nutne najlepšou zahraničnou politikou. Aj keď niekedy môže byť. Ak je malé slobodné Švajčiarsko vedľa veľkého nacistického Nemecka, je lepšie neprovokovať. Švajčiarsky izolacionizmus uchránil švajčiarsku slobodu pred Hitlerom. Ale keby sa ako Švajčiarsko chovali všetky krajiny na svete, my by sme dnes slobodní neboli.

Problém rothbardovskej sekty je v tom, že sú dogmatickými anarchistami a z toho vyvodzujú ako jedinú prijateľnú zahraničnú politiku izolacionizmus. Neznamená to však, že niekedy nemôžu mať pravdu na základe iných ako dogmatických predpokladov. Izolacionizmus v zmysle ochrany slobody vlastnej spoločnosti je za určitých okolností legitímna politika: Ak je slobodná spoločnosť slabá a neslobodné režimy sú veľmi silné, ale nemajú tendenciu zaútočiť na slobodnú spoločnosť, je možno dobré neprovokovať.

Ale v situácii, keď totalitný režim má tendenciu expandovať, či už otvorenou vojnou ako nacisti, alebo vojnou plus subverziou ako komunisti, tak potom otázka stojí takto: Súhlasíme ako Američania s tým, aby na juh od Rio Grande a na sever od Veľkých jazier a všade nad celým svetom viala červená zástava? A až keď na nás zaútočia, budeme bojovať. Alebo je rozumnejšie mať líniu frontu trochu ďalej, napríklad v južnom Vietname alebo na Rýne, keď je protivník ešte relatívne slabší? Ak je isté, že vojna nastane, lebo druhá strana vás chce ovládnuť a vy nechcete prísť o svoju

slobodu, tak je pre vás lepšie, aby vojna bola radšej skôr s menšími stratami a s vašou väčšou nádejou na víťazstvo.

Súvisí to aj s tým, aké je naše poňatie slobody. Sloboda je nepochybne veľkou, podľa mňa hlavnou politickou hodnotou. Ale prečo? Pretože je príjemná a sladká? To je, ale to nie je ten hlavný dôvod, prečo obhajovať slobodu. Hlavný dôvod je ten, že sloboda je správna a korešponduje s morálnou konštitúciou človeka. Človek je stvorený ako racionálna bytosť so slobodnou vôľou, zodpovedná za svoje konanie a povolaná svojím Stvoriteľom k transcendentným cieľom. Zmysel ľudského života na tejto Zemi nie je žrať, chľasť a žiť v luxuse. Zmysel života je činiť to, čo sme nahliadli nedokonale svojím svedomím, že je správne.

A keď sme raz nahliadli, že ľudia majú právo na slobodu, tak nie je správne nechať trpieť ostatných ľudí len tak a primárne sa snažiť prežiť. Ak chcete primárne prežiť a žiť slobodný a Hitler je na vašich hraniciach a vy ste bohatý Francúz, tak môžete emigrovať z Francúzska do Latinkej Ameriky, do Brazílie, na Antily, či na Tahiti a budete mať slušný život. A nie je pre vás dôvod, aby ste všetko svoje bohatstvo a svoj život stratili v zápase proti Hitlerovi. Keby sa tak však zachoval každý, tak nakoniec nebude na svete žiadna slobodná spoločnosť, do ktorej by ste mohli emigrovať.

Ak si ceníme slobodu, musíme byť pripravení na jej obranu. Ak to nikto nie je ochotný urobiť, tak nakoniec žiadna slobodná spoločnosť nebude. Je to Kainova otázka: Som ja strážcom svojho brata? Anarchokapitalisti, radikálni libertariáni hovoria: Nie som strážcom svojho brata. Dávajú tú istú odpoveď ako Kain. Ale ja sa pýtam: Keď vidím, že sused chce zabiť svoje dieťa, som oprávnený mu v tom zabrániť? Anarchokapitalisti a libertariáni sa so mnou určite zhodnú, že mám právo sa brániť, keď chce ten sused zabiť mňa, moju ženu alebo moje dieťa. Ale ak chce zabiť svoje dieťa, je správne, aby som sa pokúsil mu v tom zabrániť? Ak zmyslom života nie je iba chľasť, žrať a tešiť sa luxusu, ale robiť to, čo je správne, čo je morálne správne, tak mojou odpoveďou je, že áno. Pre mňa ako jednotlivca je správne zabrániť môjmu susedovi zabiť jeho vlastné dieťa.

Ak ale toto platí pre suseda a jeho dieťa, tak je správne brániť inváznej armáde, ktorá nechce obsadiť celé Slovensko, ale iba východné Slo-

vensko, aj keď ja nemám na východnom Slovensku žiadnych príbuzných. Prečo? Pretože tí ľudia, ktorí žijú na východnom Slovensku sú naši blížni a taktiež majú právo na život a na slobodu. A keby sme obetovali východné Slovensko, aby sme zachránili Slovensko západné a stredné, tak časom neubránime vôbec nič. Ale keď je správne, aby sme bojovali my, obyvatelia stredného a západného Slovenska za slobodu obyvateľov východného Slovenska, tak potom je isto v princípe správne, aby sme bojovali za slobodu tých ľudí, ktorí o slobodu stoja. Nie tých ľudí, ktorí slobodu nechcú, ale tých, ktorí o slobodu stoja a to sú príslušníci západnej civilizácie.

Šancu na zaistenie slobody vo svete má iba taká stratégia, ktorá zohľadňuje, že sloboda je pravdou o politickej spoločnosti človeka a jeho morálnej konštitúcii. A slobodomilné spoločnosti by si mali obrannými zväzkami pomáhať proti tým, ktorí by chceli jednotlivé malé spoločnosti kus po kuse obsadiť a zrušiť všetky slobody všetkých ich členov.

Násilie je legitímne použiť len na vlastnú obranu

Martin Thomay

Libertarianizmus je čisto politická filozofia a nezahrňa morálnu filozofiu, ale to vôbec neznamená, že ju vylučuje alebo že hovorí, že niečo také neexistuje. Tu je problém konzervativizmu. Aj ja si myslím, že človek má morálnu povinnosť starať sa o slobodu ostatných, ale kladím otázku, či má človek právo potiahnuť druhého za golier a ťahať ho do obrany slobody, alebo či to je morálna povinnosť len pre neho. No a tu je zásadný rozdiel medzi konzervatívami a libertariánmi. Libertariáni, teda aspoň tí konzervatívne citiaci, povedia, že človek má morálnu povinnosť ísť a bojovať za obranu slobody.

Libertarianizmus je politická filozofia, ktorá hovorí o legitímnom použití násilia v spoločnosti. Libertarianizmus netvrdí, že neexistuje nič také ako prirodzený poriadok, ale kľúč k fungovaniu spoločnosti vidí v slobode a vo vlastníckych právach. Libertarianizmus je logicky konzistentnejšou formou klasického, tradičného a prirodzene právneho liberalizmu. Násilie je podľa libertarianizmu možné legitímne použiť len v situácii obrany vlastného majetku, slobody alebo života. Ak niekto narúša človeku nejakú fyzickú integritu jeho tela alebo v prípade hrozby takéhoto násilia.

Libertariáni sa nesnažia uplatňovať len princípy, ale aj praktický rozum, ktorý stále zdôrazňujú konzervatívci. Ale hovoria, že pragmatizmus možno využiť v situácii, keď potrebujeme odhaliť alebo zistiť, či daná hrozba je už naozaj blízko a že či bez použitia násilia sa nevyhneme ohrozeniu nášho majetku a našej slobody. Libertarián nebude čakať, kým niekto príde a nebude sa brániť až vtedy, keď ho niekto zastrelí, ale tak isto bude hľadať ten bod, po ktorom sa už dá vyhnúť útoku len tak, že sa bude tak isto násilím brániť.

Libertariáni na rozdiel od konzervatívcov nehovoria o štáte ako o spoločenskej inštitúcii, ale hovoria o spoločnosti a štáte v dvoch rôznych definíciách. Libertariáni si myslia, že štát je akousi legitimizovanou organizáciou používajúcou násilie v spoločnosti, teda uskutočňujúcou agresiu.

A spoločnosť je dobrovoľnou interakciou jednotlivcov s uznaním vlastných práv.

Existujú rôzne prúdy libertarianizmu. Libertarianizmus nemusí striktné znamenať anarchokapitalizmus, ktorého predstaviteľom bol Rothbard. Nemyslím si však, že problém izolacionizmu alebo nonintervencionizmu je pre libertarianizmus taký zásadný. Otázka nestojí tak, že ak nie si ochotný bojovať o svoju slobodu, tak o ňu prídeš. To je samozrejmé aj pre libertariána, aj pre konzervatívca. Otázkou však je, či existuje nejaké zdôvodniteľné, legitímne právo donútiť iných, aby za našu slobodu alebo slobodu iných bojovali. Libertarián bude hovoriť, že nie. A jeho argument je, že ak štát bude niečo také robiť, nezaobíde sa bez toho, že by nevyvlastnil nejaké zdroje od ľudí, ktorí v tej spoločnosti žijú.

Problém je, že ako ukazuje história, intervencionistická politika nefunguje spôsobom, že štát vyrieši všetky problémy vo svete, odoženie hrozby a potom sa stiahne a zase bude nejakým minimálnym štátom, ktorý bude zase dbať o bezpečnosť a ochranu slobody ľudí. Historická skúsenosť je taká, že najmä čo sa týka Spojených štátov amerických, každá intervencia, každá vojna, či už išlo o vojnu preventívnu alebo o zmenu nejakých režimov v zahraničí, či išlo o boj proti Wilhelmovi, alebo proti Hitlerovi, všetky vojny viedli koniec koncov k rastu vlády, k vyššiemu zdaňovaniu, k vyšším dlhom, k väčšiemu zasahovaniu štátu do života jednotlivcov.

Bolo tu povedané, že Rothbard zastával dogmatickú formu izolacionizmu. On sám však považoval viaceré vojny za legitímne – napr. americkú vojnu za nezávislosť alebo južanskú vojnu za nezávislosť v rámci americkej občianskej vojny. Rothbard naozaj tvrdil, že komunistická hrozba nie je až taká, ako ju nafukujú neokonzervatívci a že nie je legitímne, aby americká vláda uskutočňovala takú politiku, akú uskutočňovala. Rothbard si naozaj nemyslel, že komunisti sú až takí intervencionistickí ako Spojené štáty. Spojené štáty uskutočnili od konca druhej svetovej vojny množstvo intervencií. A veľká časť americkej pravice bola v tom čase presvedčená, že Sovietsky zväz nie je hrozbou pre slobodu Európy. Sovietsky zväz sa vždy snažil o ovládnutie a vyriešenie problémov v rámci svojich hraníc, či sa už jednalo o Afganistan alebo o iné veci.

Libertariáni a americká pravica si nemysleli, že existuje taký silný dôvod pre vznik NATO, ako si to mysleli neokonzervatívci. Libertariáni vidia

v uplatňovaní konzervativizmu ako hlavný problém slepú vieru v to, že štát vždy koná s cieľom ochrany individuálnej slobody. Hayek, Rothbard, teoretici verejnej voľby a ďalší používajú príklad železného zákona oligarchie. A história 20. storočia potvrdzuje, že viera v to, že sa do elitných pozícií v štáte dostanú ľudia, ktorí budú vedieť najlepšie spravovať veci verejné a budú sa snažiť obmedziť vplyv štátu, je naivná.

Intervencionistická politika obmedzuje individuálnu slobodu

Matúš Petrik

Libertarianizmus nie je pacifistická filozofia, ktorá vopred a apriori odmieta násilie. Ona odmieta inicializáciu násilia voči osobe alebo legitímne nadobudnutému majetku iných ľudí. Ale brániť sa voči takejto inicializácii násilia, respektíve agresii, je samozrejme prípustné a je to absolútne v poriadku.

Analógiu s človekom, ktorý bráni susedovo dieťa napádané jeho rodičom, ktorú použil Roman Joch, považujem za nekorektnú. Pretože tu nestojí otázka tak, že jeden štát bráni druhý ako nejakú abstraktnú entitu. Štát samotný je iniciátorom násilia voči svojim obyvateľom – núti tretie osoby vstúpiť do konfliktu proti ich vôli – na základe brannej povinnosti, na základe zdaňovania, pretože vojny sú nákladná záležitosť. Takže nemôžeme hovoriť o obrane slobody, pretože tým zároveň dochádza k porušovaniu slobôd tretích osôb – ľudia sú posielaní na smrť, údajne brániac slobodu iných. To je *contradictio in adjecto*.

Pre libertarianizmus je nelegitímna existencia štátu ako taká, ale v situácii, kedy už štát existuje, tak sa libertarianizmus snaží nájsť pravidlá na to, ako hovoriť o zmysluplnej alebo kvázilegitímnej zahraničnej politike. A dospieva k názoru, že keď už štát existuje, tak by mal limitovať svoj monopol násilia na to územie, ktoré si prisvojil. A princíp kolektívnej bezpečnosti, kedy jeden štát zasahuje na obranu druhého voči nejakému vonkajšiemu agresorovi, je nesprávny preto, lebo namiesto toho, aby izoloval vznikajúce konflikty a týmto spôsobom ich eliminoval, tak dochádza k eskalácii konfliktov, prenášaní vojen na ďalšie a ďalšie strany a k takzvanej totálnej vojne.

Myšlienka, že zahraničná intervencionistická politika je správna v prípade obrany akýchsi hodnôt západnej civilizácie v boji proti agresorom, ktorí podkopávajú túto civilizáciu, alebo sa ju snažia zničiť, je nesprávna. Napríklad preto, že podstatou západnej civilizácie je život v mieri a v dobrovoľnej spolupráci slobodných ľudí, zatiaľ čo zahraničná intervencionistická

politika znamená len ďalšie obmedzovanie slobody jednak voči jednotlivcom v danom štáte a voči jednotlivcom v iných štátoch. Vojnu je možné viesť len na základe ďalšieho zdaňovania obyvateľstva, na základe vysielania ľudí do ďalších a ďalších bojov.

Niektorí libertariáni hovoria, že vojna je zdravím štátu. Je ilúziou sa domnievať, že v prípade obrovských armád, ktoré sú potrebné na to, aby bola zachovaná obranyschopnosť štátu, a obrovských nákladov s tým spojených, je možné hovoriť o zachovávaní slobôd občanov daného štátu. Zoberme si príklad Ameriky. Celá pôvodná koncepcia americkej zahraničnej politiky otcov zakladateľov bola izolacionistická. Celá myšlienka Ameriky je založená na odchode z Európy a vyhýbaní sa konfliktom, ktoré s Amerikou nemajú nič spoločné. Američania žili v podstate celé 19. storočie bez akýchkoľvek zahraničných intervencií. Jediné vojny sa odohrávali v rámci Ameriky, na jej kontinente. Americkí politici vedome odmietali zasahovať do európskych konfliktov. Známym je príklad, keď Lajos Kosuth bol v roku 1848 na návšteve Ameriky, aby intervenoval v prospech americkej pomoci alebo dokonca intervencie v prospech Maďarov bojujúcich proti Rakúšanom. Bolo mu povedané zo strany Daniela Webstera, že srdce Ameriky je s vami, ale Amerika do tohto nevstúpi, pretože to je v rozpore s jej princípmi.

George Washington v prejave po skončení svojho prezidentského obdobia uviedol: „Našou skutočnou politikou má byť držať sa mimo stálych spojenectiev s akoukoľvek časťou sveta. História a skúsenosť dokazujú, že zahraničné angažovanie sa je jedným z najväčších nepriateľov slobody a republikánskej formy vlády.“ James Madison v liste federalistov uviedol: „Zo všetkých nepriateľov slobody je vojna najpravdepodobnejším a najobávanejším, pretože v sebe obsahuje a rozvíja zhubné zárodoky všetkých ostatných. Vojna je matkou armád, z existencie ktorých vyplývajú dlhy a dane. Armády, dlhy a dane sú známe nástroje, ako priviesť mnohých pod vládu niekoľkých. Žiaden národ si nemôže zachovať svoju slobodu uprostred neustálych vojen“. Toto bola americká zahraničná politika počas celého 19. storočia a toto je autentická zahraničná politika Ameriky v súlade s pôvodnými hodnotami, na ktorých bola Amerika založená.

Prvým príkladom zahraničnej agresie Ameriky bez vážnejších dôvodov bola španielsko-americká vojna v roku 1898, intervencia na Kube,

potom na Filipínach a Portoriku. A potom to už išlo jedno za druhým, s nejakými izolacionistickými vlnami medzi vojnami. História amerických intervencií dokazuje, ako to povedal jeden libertarián, akoby sa Amerika pokúšala nekonečnými vojnami dosiahnuť trvalý mier. Je to jedna intervencia za druhou, ktorá plodí ďalšiu a ďalšiu reakciu a ďalšie a ďalšie násilie. Je to veľmi nesprávna politika.

Skutočným dôvodom vzniku fašizmu a komunizmu nebola neochota postaviť sa proti nemu, ale práve naopak, intervencionistická politika Ameriky v prvej svetovej vojne. Keby Amerika nevstúpila do prvej svetovej vojny, tak v roku 1916 alebo 1917 bola na fronte takpovediac remíza, zákopová vojna, ktorá sa nehla z miesta. Ak by do toho Amerika nevstúpila, tak Nemecko a Rusko by uzavreli separátny mier a to by umožnilo zachovať si tvár jednak buď ruskému cárovi alebo dočasnej vláde Kerenského alebo na druhej strane nemeckému cisárovi. Nebolo by to dalo agendu boľševikom na vystúpenie z vojny. Nehanebné podmienky Versaillského mieru by neboli v Nemecku spôsobili situáciu, ktorá umožnila Hitlerovi nastúpiť k moci. A keď by sme si mali vybrať medzi nástupom fašizmu a komunizmu a zachovaním cisárskeho Nemecka a cárskeho Ruska, tak si myslím, že voľba je celkom jasná. Takže je to práve intervencionistická politika, ktorá vedie k eskalácii ďalších a ďalších vojen a ozbrojených konfliktov. A je ilúziou domnievať sa, že je možné zachovať si slobodu alebo dokonca zväčšiť priestor slobody za takýchto podmienok.

Možno obranu zabezpečiť bez štátu?

Diskusia

Jaroslav Daniška, moderátor: Nie je problém libertariánov to, že ako keby abstrahovali od existencie politického spoločenstva? Nie je to podstatou problému?

Roman Joch: Súhlasím s tým, že vojna často môže viesť k strate slobody vlastných obyvateľov. O tom niet pochyb. Súhlasím s tým, že prvá svetová vojna bola problémom v tom, že zle vyústila, ale otázka stála inak: Je izolacionistická politika vždy správna? A moja odpoveď je, že nie. Môže byť za určitých okolností. Ale keď už raz existuje Hitler alebo Stalin, tak izolacionistická politika je z hľadiska obrany slobody samovražedná.

Keby Amerika stiahla siedmu námornú flotilu z taiwanskej úžiny a povedala by, že otázka Taiwanu ju nikdy nebude zaujímať a za žiadnych okolností nezasiahne do prípadného čínsko-taiwanského konfliktu, tak sloboda na Taiwane nebude dlho existovať. Americká vojenská prítomnosť, ani nie vojna, iba hrozba vojny, alebo neistota pekingského režimu, čo by urobila Amerika, vedie k tomu, že na Taiwane, na malom ostrove je politická sloboda. Tí ľudia sú tam slobodní tak ako nikdy žiadni Číňania v dejinách.

Ak váš nepriateľ nie je klasický vládca typu Bismarcka alebo Wilhelma II., to znamená človek, s ktorým je možné ísť na kompromis, ale gnostický utopický revolucionár usilujúci v dôsledku svojej šialenej ideológie o svetovládu, tak potom tá najrozumnejšia zahraničná politika je veherentný intervencionizmus.

Rothbard nebol pacifista, ale anarchista. Tvrdil, že silu smú použiť iba jednotlivci alebo dobrovoľné združenia jednotlivcov v sebaobrane. Ale pozrime sa na to realisticky. Keď je vaším susedom Hitler alebo Stalin, čo budete robiť, keď prvé divízie Červenej armády alebo Wehrmachtu prepadnú vašu hranicu? Súhlasím s tým, že ak sú nejaké vojny v zahraničí, ktoré sa netýkajú vlastného územia, povinná vojenská služba je netolerovateľným obmedzením slobody. Musia to byť dobrovoľníci. V Britskej imperiálnej armáde boli dobrovoľníci. Ale ak je napadnuté vlastné územie,

aké máte možnosti? Hitler má tanky, Stalin mal atómovú bombu a keď vy nemáte ani štát, jednotlivci nebudú nutne schopní sa sami ubrániť. Ak budeme tvrdiť, že štát nemá právo zdaníť ľudí, aby mal vlastnú armádu, vlastné tanky a vlastný nukleárny odstrašujúci arzenál, tak slobodná spoločnosť zanikne, lebo dobrovoľná spolupráca jednotlivcov nezastaví tanky. Bez existencie štátu nemožno v reálnom svete uchrániť slobodu jednotlivcov.

Pokiaľ by ste tvrdili, že štát nemá za žiadnych okolností právomoc zdaníť ľudí proti ich vôli, nepravme sa o povinnej vojenskej službe, bavme sa o dobrovoľnej armáde, ale financovanej z peňazí daňových poplatníkov. Pokiaľ štát nemá právo zdaníť ľudí, aby mal vlastnú armádu, aby mala vlastné tanky, vlastné lietadlá, prípadne vlastný odstrašujúci nukleárny arzenál, tak prakticky vaša teória, akokoľvek skvelá politicky, prakticky povedie k tomu, že slobodná spoločnosť zanikne, pretože dobrovoľná spolupráca jednotlivcov nezastaví tanky.

Politická sloboda je takou veľkou hodnotou, že musí byť uchránená. A musí byť uchránená tými prostriedkami, ktoré sú realistické a zároveň minimálne obmedzujú slobodu jednotlivca. To znamená, pokiaľ nie je nutná povinná vojenská služba, nesmie byť. A povinná vojenská služba nie je nutná, pokiaľ vlastná krajina nie je napadnutá. Ale ak je krajina napadnutá, tak štát má právo zdaňovať, má právo rekvírovať kone, autá, povozy, má právo ľuďom mnohé veci zakázať a to preto, aby zachránil politickú spoločnosť, ktorej samotná existencia je pod útokom ohrozená. A po skončení vojny má liberálny štát povinnosť opäť redukovať svoju moc. Aj keď je pravda, že niektoré vojny expandovali štát a ten sa po vojne už nevrátil do pôvodných medzí. Ale nie všetky vojny. Amerika viedla dve vojny proti Veľkej Británii, vojnu za nezávislosť a vojnu v roku 1812. Vojna roku 1812 nezmenšila americké slobody, to isté mexická vojna v rokoch 1846 – 48. V 19. storočí bol vrchol britského imperializmu, Británia viedla vojny po celom svete a zároveň je to obdobie, keď bol britský štát vo vzťahu k svojim občanom najmenší.

A za určitých okolností vám slobodu zachráni len vojna. Ak je Británia napadnutá nacistickým Nemeckom, tak príde k obmedzeniu slobôd a zdanenie sa zvýši povedzme z 30 % na 60 %. Podľa libertariánov sú potom ľudia len zo 40 % slobodní a zo 60 % sú nevoľníkmi štátu. Ale ak by

sa Británia nebránila a Hitler ju ovládne, tak sloboda Britov klesne na 0 % a stanú sa 100-percentnými otrokmi. Ak Británia vojnu vyhrá, štát opäť trochu ustúpi. Skutočná voľba teda je, či vôbec nejaká sloboda alebo žiadna sloboda. V prípade konfrontácie s totalitnými hnutiami možno slobodu uchrániť iba za cenu vojny.

Martin Thomay: Konzervatívci tvrdia, že ochrana slobody je jednou z politických hodnôt, ale sú aj iné, ktorými potom môžeme odôvodniť porušovanie slobody. Avšak kde nájsť tú demarkačnú líniu medzi nimi? Toto je základný problém konzervativizmu. Nemožno to apriori uchopiť a existuje tu veľké riziko, že tá línia sa bude posúvať v neprospech slobody.

Ale vráťme sa k problému ochrany územia, kde žijú slobodní ľudia. Ten problém nie je politický, ale ekonomický. Je to otázka, či je možné na základe dobrovoľnej kooperácie organizovať vlastnú bezpečnosť účinne alebo účinnejšie, ako to robí štát. Nemyslím si, že štát ako monopolista musí byť nutne schopnejší pri organizovaní obrany ako jednotlivci vo vzájomnej kooperácii. Štát nie je schopný napiecť dobré rožky, ani efektívne vyrábať akúkoľvek komoditu. Prečo by mal byť teda tým, kto vie lepšie poskytovať služby bezpečnosti? Keby tu nebol štát, neznamená to, že ľudia by sa museli brániť ako jednotlivci a nemohli by vzájomne kooperovať alebo si kupovať služby nejakých bezpečnostných agentúr.

Predstavme si alternatívu slobodného územia, na ktorom ľudia odstránili štát. Tí ľudia by chceli brániť svoju slobodu a nemyslím si, žeby nemali žiadne možnosti, ako sa brániť. Vôbec nie je jasné, že štát ako monopolista je jediný schopný organizovať obranu. Dobrovoľná kooperácia pri poskytovaní obrany nemusí byť nemožná. Keď si chcete kúpiť stoličku, tiež si nemusíte kúpiť železnú rudu a vyrobiť si stoličku úplne sami. Existujú predsa podnikatelia, ktorí majú veľmi dobré dôvody, aby vyrábali kapitálové statky a tie potom predávali ďalším a ďalším producentom, ktorí ich budú ďalej spracovávať, až sa nakoniec k nám dostane ten konečný produkt, v tomto prípade stolička. Ľudia by nemuseli kupovať obranu v celom balíku a nemuseli by sa dohodnúť všetci naraz, ale mohli by to za nich urobiť podnikatelia.

Matúš Petrík: Vždy ma fascinovala predstava konzervatívcov o štáte ako subjekte zlyhávajúcom v poskytovaní ostatných služieb alebo ostatných

tovarov na trhu, ale práve v poskytovaní bezpečnosti a obrany túto úlohu štátu bez akéhokoľvek ďalšieho spochybňovania pripisujú. Tento štát chráni bezpečnosť svojich občanov asi takým spôsobom, že keď podáte trestné oznámenie na neznámeho páchatela, tak vyšetrovateľ si to trestné oznámenie strčí do šuplíka a za dva-tri roky ho trikrát otočí a potom zastaví trestné stíhanie, pretože trestný čin sa premlčí. To, že v prípade vojny sme ešte neboli konfrontovaní s reálnym scenárom, nič nemení na skutočnosti, že pravdepodobne rovnako neefektívne by armáda Slovenskej republiky postupovala v prípade nejakej reálnej vojny. Obrana a bezpečnosť je ekonomický statok ako každý iný a tak isto môže byť produkovaný na trhu. A práve konkurencia, ktorú trh vytvára, vygeneruje najlepšie spôsoby jeho poskytovania. Keďže sme nikdy nežili v skutočne slobodnej spoločnosti, tak neviem presne popísať tie metódy, ale nie je dôvod, aby súkromné bezpečnostné agentúry nefungovali na princípe akéhosi poisťenia v prípade nejakej externej invázie alebo agresie.

A rozdiel je aj v tom, že štát alebo politici, ktorí ho ovládajú, prostredníctvom zdaňovania dokážu externalizovať náklady, ktoré sú spojené s vedením vojny, čo vedie k rozšíreniu vojen po celom svete. Ak by si ľudia za svoju ochranu platili u súkromných bezpečnostných agentúr, tak by si platili len vlastnú obranu a nemali by dôvod na agresiu, pretože tú by za nich nikto neuhradil. Na rozdiel od štátu, ktorému to hradia daňoví poplatníci.

Otázka z publika: Prečo nikde na svete nefunguje zabezpečovanie obrany a bezpečnosti formou súkromných bezpečnostných agentúr miesto štátu?

Matúš Petrik: Existujú uzavreté komunity, kde to takto funguje, napríklad bratislavské Beverly Hills. A takto chránené komunity a mestečká sú oveľa bezpečnejšie ako bezpečnosť poskytovaná štátom. To, že to nefunguje vo väčšom rozsahu, je dôsledkom toho, že si štát zmonopolizoval právomoc poskytovať bezpečnosť alebo obranu.

Roman Joch: Nefunguje to preto, že je to nepraktické. Pretože tie spoločnosti v dejinách, ktoré nemali štát, boli veľmi ľahkou korisťou silných štátov, ktoré neuznávali hodnoty individuálnej slobody. Al Capone povedal, že dobrým slovom a revolverom dosiahnete toho viac ako iba dobrým slovom.

To znamená, že ak vy máte dobré zámery a nie každý na svete má dobré zámery a navyše má revolver, tak vaša existencia nebude veľmi dlhá.

Matúš Petrík: Ja sa mám možnosť brániť.

Roman Joch: Otázka je, či sa bez štátu ubránite hrozbám, ktoré sú obrovské.

NATO a kolektívna bezpečnosť – odstrašovanie agresorov alebo eskalácia konfliktov?

Diskusia

Otázka z publika: Nemožno NATO aj z libertariánskeho pohľadu označiť za dobrý príklad trhu? Veď NATO je priestorom medzinárodnej kooperácie, umožňuje špecializáciu vojenských jednotiek v menších krajinách....

Matúš Petrik: Systém kolektívnej bezpečnosti namiesto izolovania jednotlivých konfliktov vedie k ich eskalácii.

Martin Thomay: Ak funguje niečo také ako NATO, teda zmluva, ktorá v prípade napadnutia jednej krajiny zabezpečí, že ostatné jej prídu na pomoc, to na jednej strane znižuje náklady na obranu, ale na druhej strane to vyvoláva eskaláciu konfliktu, čiže sa na ňom musia zúčastňovať aj ľudia, ktorí s ním predtým nemuseli mať nič spoločné.

Roman Joch: Toto je neuveriteľné. Hitler najprv pohltil Rakúsko. Bol to veľmi malý konflikt, iba pár antinacistov v Rakúsku bolo zabitých. Potom Hitler rozbil a obsadil časť Československa. Opäť veľmi malý konflikt. Potom Hitler napadol Poľsko. Bola to relatívne malá vojna, kým Británia a Francúzsko nevyhlásili vojnu Nemecku. Inými slovami Británia a Francúzsko podľa tejto libertariánskej logiky eskalovali malý nemecko-poľský konflikt a spôsobili tým druhú svetovú vojnu. Čiže asi by bolo v poriadku, keby Hitler obsadil Poľsko a bol by to len malý konflikt, ktorý by nikto neeskaloval. Potom by obsadil povedzme Holandsko a tiež by to bol len malý konflikt a tak ďalej. To znamená, žeby nebol žiadny veľký konflikt a bolo by to všetko fantastické?

Jaroslav Daniška: Vráťme sa k NATO. Dnes sa zdá, akoby bolo NATO mŕtve. Zomrelo NATO s tým, že prestáva platiť, že Američania by mali byť dnu, Rusi von a Nemci na kolenách? Je NATO mŕtve?

Roman Joch: Nie úplne. Je menej významné, ako bolo. Výhodou kolektívnej obrany je, že umožňuje špecializáciu. Ale je tu aj synergický, odstrašujúci efekt. Väčšina malých európskych štátov, s výnimkou krajín ako Francúzsko alebo Veľká Británia, by sa mohli stať ľahkou korisťou pre nejakú veľkú mocnosť, napríklad pre Putinovo Rusko. Ak sa však všetky tieto malé štáty spoja, tak synergický efekt ich obrany nie je iba súčet ich ministerstiev obrany a počtu vojakov a tankov. Je to vedomie potenciálnych agresorov, že keď ich napadnú, tak konflikt bude mať oveľa väčšiu intenzitu, bude vyžadovať viac obetí a výsledok bude neistý. A to znamená, že sa zvýši odstrašujúca bariéra. Kolektívna bezpečnosť znižuje pokúšenie potenciálnych agresorov k agresíam. Takže nie je pravdou téza, že kolektívna bezpečnosť eskaluje konflikty. Naopak, tým že pôsobí synergickým efektom, že potenciálny agresor vie, že nebude bojovať s jednou divíziou, ale s 1228 divíziami, tak bojovať nezačne.

Význam NATO síce trochu poklesol, ale zostal zachovaný, pokiaľ ide o obranu tých území, ktoré pokrývajú členské krajiny NATO. Článok 5 naďalej platí. To znamená, že ak by bola ktorákoľvek krajina napadnutá, tak NATO by fungovalo presne tak, ako bolo zamýšľané, že bude fungovať v dobe studenej vojny. Našťastie, teraz nežijeme v situácii, že by bol nejaký nepriateľ, ktorý by mal racionálny zámer napadnúť územie niektorej krajiny NATO. To znamená, že NATO ako obranná inštitúcia má presne ten istý význam, aký malo pred desiatimi, dvadsiatimi, či tridsiatimi rokmi.

NATO ako mocenský nástroj v geopolitike stratilo svoj význam a to preto, že jednotlivé členské krajiny NATO rôznym spôsobom vnímajú hrozby vo svete. V dobe studenej vojny bola hrozba jasná. Názor francúzskej vlády, americkej vlády a západonemeckej vlády bol viac-menej identický, že hrozbou je Brežnev. Teraz sa však líšia názory na to, do akej miery bol veľkou hrozbou Saddám Husajn, do akej miery je hrozbou bezpečnosti a mieru Arafat alebo Šaron. A preto NATO bude čím ďalej tým menej hrať na geopolitickej šachovnici pozíciu hráča, ale tými hráčmi budú jednotlivé národné štáty. To znamená, že stúpa význam národných štátov a ich jednotlivých národných zahraničných politik.

OBSAH

Roman Joch

Slobodu je potrebné brániť 3

Martin Thomay

Násilie je legitímne použiť len na vlastnú obranu 12

Matúš Petřík

Intervencionistická politika obmedzuje individuálnu slobodu 15

Diskusia

Možno obranu zabezpečiť bez štátu? 18

Diskusia

NATO a kolektívna bezpečnosť – odstrašovanie agresorov alebo eskalácia konfliktov? 23

Roman Joch pracuje v pražskom Občianskom inštitúte (www.obcinst.cz).

Matúš Petrík je právnikom, pôsobí v Inštitúte pre slobodnú spoločnosť.

Martin Thomay študuje ekonómiu, pôsobí v Inštitúte pre slobodnú spoločnosť.

Jaroslav Daniška je poradcom ministra vnútra a stálym spolupracovníkom Konzervatívneho inštitútu M.R.Štefánika.

Potrebujeme NATO?

Bezpečnostné otázky pohľadom konzervatívcov a libertariánov

Roman Joch – Matúš Petrík – Martin Thomay

Redakčné úpravy: Ondrej Dostál

Copyright © Konzervatívny inštitút M.R.Štefánika

Konzervatívny inštitút M.R.Štefánika
Štefánikova 1, 811 06 Bratislava
tel.: 02 – 5249 3792, 5249 3610
fax: 02 – 5249 3745
e-mail: conservative@institute.sk
www.konzervativizmus.sk

Tlač: Vydavateľstvo Michala Vaška
Nám. Kráľovnej pokoja 3, Prešov
e-mail: vmv@dtp.sk

ISBN: 80-89121-04-7